

ПСИХОАНАЛІТИЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ «КАЗКИ ПРО КАЛИНОВУ СОПІЛКУ» ОКСАНИ ЗАБУЖКО

І. І. Олійник, В. А. Просалова

Анотація. Стаття присвячена психоаналітичній інтерпретації «Казки про калинову сопілку» О. Забужко. Установлено, що ідеї З. Фрейда та К. Г. Юнга дають можливість зрозуміти поведінку головної героїні Ганни та її матері – Марії. Виявлено, що несвідомо природа вчинків Ганни породжує гріховність, а образ матері Марії письменниця подає як засторогу. Розгорнуто градацію образів матері Марії – архетипу Великої Матері – Україн-матері. Це підтверджує актуальність і значущість твору, багатого на смисли.

Ключові слова: психоаналіз, модель психіки (за З. Фрейдом), комплекс Електри, несвідоме, архетип.

Постановка проблеми. У сучасному теоретико-літературному дискурсі психоаналітичний метод є цілком актуальним, адже він дає змогу проникнути в таємниці душі. З його допомогою маємо можливість зрозуміти психологічну напруженість фабули, збагнути думки і вчинки персонажів, з'ясувати особливості психологічного стану героя. В. Просалова [5] зазначає, що психоаналіз являє теорію, у якій тлумачиться несвідоме, аналізується душа.

Звернімо увагу, що Оксана Забужко – сучасна талановита мисткиня з тонким умінням відтворення порухів людської душі. Її творчість є зразком постмодерного письма з виразною ознакою екзистенційного мистецтва. У творі «Казка про калинову сопілку» (2000) [3] найяскравіше втілено намір авторки розкрити несвідоме у психіці героя завдяки синтезу його поведінкового аспекту, фізіологічної спадковості, психологізації міркувань тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що твори Оксани Забужко привертють увагу літературознавців. В. Мислива вдалася до осмислення фольклорних змістових елементів казки про калинову сопілку в однойменному творі Оксани Забужко, проаналізувала його жанрову своєрідність. В. Сподарець на матеріалі цієї повісті проаналізував способи художнього моделювання мотиву гріха. Л. Усатенко розкрила трагізм долі двох сестер у повісті. На її думку, у творах Оксани Забужко «відчувається глибокий психологізм, звернення до найдрібніших деталей життя» [1, с. 138].

Досліджень художнього тексту сучасної української письменниці крізь призму психоаналізу досить небагато. Це можна пояснити великим простором концептуальних ідей методу. Однак є питання, які знайшли належне висвітлення вітчизняними літературознавцями. Г. Радько [6] пропонує аналіз художнього тексту Оксани Забужко через архетипну критику та екзистенційну інтерпретацію. Д. Анастасьєва [1], аналізуючи інтертекстуальні зв'язки, зазначає, що особливості жанрової домінанти «Казки про калинову сопілку» сприяють висвітленню психологічної концепції З. Фрейда. Дослідниця трактує ситуацію з Ганнусею як «жіночий Едіповий комплекс» (комплекс Електри). Дівчина – матирана улюблениця, відчуваючи недостатню увагу з боку батька, накопичує в собі образи. На думку Д. Анастасьєвої, фізіологічний стан матеріної дочки Оксана Забужко подає як тонкий психолог: *«вона посміхалась – уперше за цілу зиму, тільки так чудно, що всім мороз пішов повід шкіру: не був то посміх божевільної, кожен би заприсягся під ту хвилю, що ця жінка більш ніж притомна, бо не тільки гарзд жити, що діється, а й бачить за тим іще щось, для інших невидиме...»*

Отже, аналіз останніх досліджень і публікацій підтвердив, що «Казка про калинову сопілку» – справжнє художньо-естетичне явище, знаковий твір із багатьма смислами, образністю та психологізмом.

Мета статті – дослідити характер головної героїні Ганни (думки, сни, вчинки, взаємини з членами родини, конфліктні ситуації) як фрейдівську модель психіки; образ матері Марії – як вияв юнгівського архетипу.

Поставлена мета передбачає розв'язання таких завдань:

- визначити ключові ідеї З. Фрейда та К. Г. Юнга в літературознавчій практиці;
- довести психологічну експресивність фабули твору;
- з'ясувати природу головної героїні Ганни на основі класичної психоаналітичної теорії Фрейда;

- виділити домінуючий архетип у творі;
- визначити роль психоаналізу в текстотворчості Оксани Забужко.

Об'єкт дослідження – «Казка про калинову сопілку», у якій наявні засоби психоаналізу. Для дослідження психологічних витоків у художньому тексті О. Забужко вважаємо за доцільне використати метод психоаналізу з його різновидами (фрейдизм і архетипний аналіз за К. Г. Юнгом).

Теоретична основа. У площині літературознавства, за Л. Усатенко, «без психоаналізу неможливо збагнути художню творчість» [8, с. 53]. Мета психоаналізу як літературного феномена полягає у вияві душевного підґрунтя переживань і дій персонажів. Наслідком такого усвідомленого спостереження є створення мистецького твору.

Багато вітчизняних науковців цікавляться психоаналітичними питаннями у художній літературі, зокрема: С. Павличко «Націоналізм, сексуальність, орієнталізм» (2000), Л. Левчук «Психоаналіз і літературознавство» (2003), Н. Зборовська «Психоаналіз і літературознавство» (2003), А. Печарський «Психологізм і художня творчість (на матеріалі української класичної літератури)» (2018) [8]. В. Просалова пропонує чітке визначення теорії: «Психоаналіз (гр. *psyche* – душа та *analysis* – розкладання, розчленування) – теорія тлумачення несвідомого, започаткована австрійським ученим З. Фрейдом» [5, с. 39]. Зазначимо, що психоаналіз оперує конкретними дефініціями, специфічними для психоаналітичної інтерпретації творів, а саме [5]:

- несвідоме – психічні явища і процеси, що протікають поза сферою розуму, неусвідомлювані і не піддаються контролю волі;
- модель психіки (за З. Фрейдом): «Воно», «Я» і «Над-Я»;
- комплекс Електри – вияв сексуального потягу доньки до батька;
- архетип (грец. *arche* – початок, *typos* – образ) – прообраз, вияв у художньому творі колективного несвідомого. К. Г. Юнг уважав їх успадкованими уявленнями, крізь призму яких людина сприймає світ;
- колективне несвідоме – поняття, що являє собою загальну пам'ять усього людського роду (за К. Г. Юнгом).

До того ж психоаналіз корелює з поняттями психічних аномалій; асоціації ідей; сонних і поетичних фантазій тощо.

Специфіка художньої практики Оксани Забужко загалом виявляється в запереченні існування універсальної істини; у залежності істини від моделі світу; у творчому текстотворенні без жодних кордонів. Зазначимо, що у власній літературній практиці письменниці використала ключові ідеї Зигмунда Фрейда (1856–1939) і Карла-Густава Юнга (1875–1961). Основоположник психоаналізу З. Фрейд вважав, що «письменник – найцікавіший пацієнт, який інтерпретує свій невротичний симптом у формі художнього твору» [8, с. 54]. Він визначив чинники психічного життя людини.

У контексті психоаналітичної інтерпретації «Казки про калинову сопілку» наголосимо, що для автора аналітичної психології Карла Густава Юнга творчість – «це єдність свідомого я і колективного несвідомого (архетип)» [8, с. 54]. Вчений дійшов узагальнення, що в душі кожної людини є безліч «я», тобто особистостей. Такі душевні суперечності простежуються в головному образі Ганни, старшої дочки Василя й Марії. Виділимо причини формування складного характеру дівчини в хронологічно-трагічному сюжеті.

Насамперед це заздрощі, джерелом яких стає поява молодшої сестри Оленки. Ця ворожеча між сестрами «спричинена різницею між цінностями пересічної, типової дівчини та гордовитої обраниці долі» [4, с. 102]. Найбільш напруженими стосунки стають у період статевої зрілості. Сестри дівувати «почали одночасно, – то й гаразд, розважив собі Василь, будуть укупі, то одна за другою наглядатиме, щоб, бува, якої дівочької халепи не приключилося...» [3].

Надалі заздрість переростає в конфлікт, апогеем якого є згода Оленки на пропозицію Дмитра вийти заміж та згвалтування Ганни: «Не встигла вона й звискнути, як дебела лапа тісно защемила рота, – вони обоє вже качалися долі, й інша лапа – та скільки ж їх у нього! – рвала з неї запаску, заголюючи вище судорожно зціплених колін» [3]. Відтак особистим ворогом для Ганни стає Дмитро, а Оленка – зрадницею.

Головна героїня робить висновок, що дівоча краса пробуджує тільки чоловічу пристрасть із наміром заволодіти жінкою, провокує насильство. Намір помститися дівчина вважає своєю долею: *«Чому цей світ мав би належати Оленці?»* [3]. Перед тим, як зарізати в лісі меншу сестру, Ганна *«у миснику намацала нагостреного ножа – і аж застогнала з полегшї, провівши подушечною пальця по прохолодному, як давно забутий підземний подув джерельної води, сталевого лезу, – не стримавшись, лизнула: посмак був здалеки знайомий, але прїсний, блїдий, мов виявлений, – бракувало йому духу живла, як соли до страви»* [3]. Убивство сестри є апогеєм її деструктивної поведінки: *«Словна вбїйниця розуму чи ні, а лиходїйство є лиходїйство»* [3]. Оксана Забужко не залишає цей факт без покарання – гріховність має наслідок: *«Щезла бабина дочка – чи втекла, чи так розточилася, чи, може, й досї блукає десь по безвинах місячними ночами»* [3].

Погоджуємося з думкою Г. Радько, що *«О. Забужко втілює цілком постмодерну ідеологію: переступання межї норм соціуму, християнського закону»* [4, с. 103]. Для розуміння психіки головної героїні Ганни скористаємося трикомпонентною моделлю, структуру якої Фройд розкривав через *«Воно»*, *«Я»* і *«Над-Я»*. *«Я»*, або *«его»* Ганни, слабе, а власне образ головної героїні є маргінальним. З одного боку, – це звичайна дівчина, що в тексті демонструється її жіночим дорослішанням: *«вгледїла під собою постїль – у таких самих червоних плямах: от ти вже й дївка, сказала їй мати, й собі нїяковіючи й тим побїльшуючи дочці заразом і гордости, й сороба, – от і до тебе, бач, гости, – в духовї розсудивши, з полегкістю»; «позвичайнішала дївчина – бїльше стала на людські дїти подобати»* [3]. З іншого боку, її *«винесений чудний усміх»* є яскравим прикладом вияву несвідомого.

Як бачимо, людське *«Я»* Ганни поступається її несвідомому. Думки, вчинки героїні часом протікають поза сферою розуму і є неусвідомлюваними. Навіть мати Марія бачила й здогадувалася, що *«їй снї цїй дитинї якїсь чудні, бо вставала Ганнуся з ночї з химерним, неприютним усміхом, який носила відтак на лицї неприкритим аж до полудня, і куди не йшла з ним, усі голови поверталися в її бїк, як соняшники за сонцем...»* [3]. Мати передчувала біду: *«потроху озивалася й прибувала якась непевна тривога»* [3]. *«Я»* дівчини перебуває під тиском *«Воно»*.

«Воно» Ганни є егоїстичним. Конфлікт у самій особистості виявлявся в невротичній жорстокості, зокрема побитті Оленки: *«з цим ото розпачливим криком старша нарештї кидалася на молодшу ... і гамселїла її вже не на жарт, не мїряючи сили, з цїлою злістю, що таким робом від разу до разу наростала, піднімаючись і спухаючи, як тісто в дїжі, загрожуючи перелаятися через край, і в рїшучу мить таки заливаючи все в очу – темною, несамовитою хвилею, ось тобі, ось тобі, ось! – головою об долївку, тепле, піддатливе тїльце»* [3].

Як наголошує З. Фройд, образи виникають ще в дитинствї. Ранній вік Ганни-панни розцінюємо як зародження *«комплексу Електри»*. Йдеться не про сексуальний потяг, а про надмірну любов дівчини до своєї матері і навпаки: *«Мати, вмостивши донину голову собі на колїнах, перебирала всі ті, знані їй казки, одну по одній, на голос, – перекладаючи гребенем нїжні, як шовк, русьві косенята»; «Ти чия така пишна?» – то, далєбї, не на те, аби почути простосерде дїтвацьке: «Мами Марїї», – відповідь, по правдї, теж незвичайну й неподобну, так пристало б відказувати, якби з Марїї була вдовиця, чи покритка, чи принаймні хоч козачка, чїї дїти бозна-відколи батька на очі не бачили...»* [3]. Уваги батька не вистачає, старша донька ревнє батька до молодшої сестри. Як наслідок, дитинство Ганни самотнє, а майбутнє нещасливе: *«У Ганнусї тепер дедалї, то бїльше визрівало почуття, нїби батьківська хата вишхас її з себе, – і не самим лише мовчки погодженим вичікуванням батька й сестри, аж її часом здавалося, нїби вони крадьки вимїнюють за її спиною змовницькї погляди, й вона привчилася рїзко обертатися»* [3].

Інколи спостерігається надумане передчуття (галлюцинації) і страх як наслідок посягання на її життя: *«І так, промчавши, мов на мїтлї, палаючою думкою, вдарилася з розгону об нову стїну, аж сиком засичала: Оленка!... Оленка, змїючка, сестричка рїднесенька, гадина з лїсу, змовлялася з Дмитром проти неї за спиною»* [3]. Відчуття наростало – *«її пекло всерединї вогнем, аж нїби чула з того возню власний вереск протесту»* [3]. Підтвердження свого наміру Ганна знаходить у віщому, на її думку, сні напередодні. Вона зустрічається з коханцем,

просить його забрати її до себе. Той відповідає: *«не журися, врадувано пообіцяв він – досить легкомісно, як їй вдалося, міг би при такій okazji й урочистішим бути, – іно слухайсь мене, і я стовню всі твої бажання...»* [3]. Отже, потяг до сексуальності поєднується з потягом до смерті. Це відповідає «Я-концепції» фрейдизму.

Ява, мислення, сприйняття зумовлені антагоністичними спонуканнями – потягом до життя (Ерос) і до смерті (Танатос). Енергія життєво важливих потягів виразно відтворюється в сексуальній поведінці. Так, під час купання Ганна любила, *«як вода ніжить тіло, як лоскотно вступає в нього, так напрочуд чуло голублячи найпотаємнішими, найсоромітнішими дотиками, – тепер їй додалася до того ще одна втіха, якій, аби на те її воля, могла б віддаватися годинами – ото, жахалася собі жартома, розледаціла б! – вона полюбила розглядати своє оголене тіло, дивуючись на нього як на щось стороннє: все було таким делікатним і доконалим, від підйому ступні й далі, вгору, по мов єдиним рухом сницарського різця викарбуваній хвиляній лінії литки й стегна, аж їй переймало віддих, – живіт нагадував киталтами церковну чашу з Святими Дарами»* [3]. Психічна сексуальна енергія героїні не спрямована на соціальні цілі. Ганна не прагне до звичайного жіночого щастя, до створення родини.

Найвищим проявом Танатоса є вбивство сестри, зауважимо, що навіть не випадкове – *«Ганна-панна ростила в собі свою жовтим світлом горючу обиду – як мати годує груддю дитя, ворогам на розправу, як її саму ростила мати з своєї обиди, хоч і не такої великої, – з думкою про відплату»* [3]. До речі, метою життя З. Фрейд вважав смерть. За його ідеями, Ганна не дотримується життєвих канонів, надає перевагу гріховності.

«Понад-Я» (має дві підсистеми – «Его-ідеал» і совість) дівчини розвивається поступово, супроводжуючись почуттям провини, депресії, тривоги, комплексів. Між «Воно» і «Над-Я», вважав З. Фрейд, постійний конфлікт. Знаходимо розгортання цієї ідеї і в образі Ганни-панни: *«Світ цей, – належить-бо покірним, звичайним, не обтяженим даром, талантом, творчістю, таким, як Оленка», «я всього тільки й можу, що винести на тарелі гарбуза, та й то, коли самі по нього придуть»* [3].

З одного боку, як прояв «Его-ідеалу», батьки, зокрема мати, схвалюють і цінують доньку. Навіть батько *«траплялось, поводився дивно, ніби чувся винуватим і хотів якось свою вину направити, – раз, приміром, привіз Ганнусі з ярмарку шовкових бинд, червоних і синіх, як справжній дівці»* [3]. З іншого – Ганнуса зазнає покарань від батька, які були несправедливими й спричинені меншою строю. Як наслідок, у дівочій душі Ганни поступово пробуджуються найтемніші сили, зокрема задрість: *«хочу бути тою дівчиною з пісні – хочу, щоб то мене так любили, коли виросту!...»* [3]. Про совість зовсім не йдеться. Отже, у творі цілком очевидно зреалізована ідея фрейдівського психоаналізу.

Ця ідея знайшла продовження у глибинній психології К. Г. Юнга: «колективне несвідоме складається з первинних психічних образів – «архетипів» (первинних моделей), які є основою специфічно людського способу сприйняття, переживання і реагування (тобто загальнолюдські стереотипи реагування під час зустрічі з родичами, іншими людьми, небезпекою тощо)» [2, с. 10]. Поняття «несвідоме» К. Г. Юнг запозичив у З. Фрейда і диференціював його на «особисте несвідоме» та «колективне несвідоме». Останнє є загальною пам'яттю народу й основою духовного життя кожної людини. Юнг розкриває зміст колективного несвідомого через архетипи. Спостерігаємо його розгортання в повісті Оксани Забужко.

В образі Марії, матері Ганни й Оленки, авторка втілила архетип Великої Матері (Божої Матері Марії). Міф про Велику Матір пов'язаний із допатріархальним періодом, матриархатом та культом переродження, а сама Мати є беззаперечною силою. Якщо в суспільстві жінка має своє місце й функції, то письменниця у творі репрезентувала жінку, материнство якої є комплексом допатріархальних ідей.

У «Казці про калинову спілку» цей архетип має експресивне значення, постає нагадуванням про вічне жіноче начало світу. Оксана Забужко від супротивного подає спотворений образ Предвічної Жінки як відродження архаїчної сутності вічного материнства. Замість культу сексуальності у творі бачимо Марію, яка вийшла за нелюба (*«за свого Василя Марія віддалася – з досади, чисто з серця і ні з чого більш, просто, отак як стояла, впадила була своєю батькові межі очі»*) [3]. Жіноче щастя письменниці замінює на болоче (*«печія точила ро-*

ками Марієне серце, перетворюючи його на ятрючу, навіть і сном непогасиму пустку, що волала втишення, наче випалена земля води у спеку», «і тут вона справді закричала звіром, чийсь руки (що потім виявилися її власними) замутили їй рота, і світ довкола неї і в ній обвалився, як крокви в обнятому пожежею домі») [3].

Народження доньок сприймаємо як передачу жіночих нещасть, заперечення маскуліності («І так вийшло само собою, що друга з черги дочка – ніби Марії на роду було написано приводити самих дівчат, ніби янгол зліва чи справа недремно пильнував над їхньою з Василем шлюбною постелею, щоб не заклонувсь хлопець») [3]. Чоловічому гендеру Марія не давала початку: вона «раз у раз недоношувала, скидала, і він сердився на неї тим, що невиразно чув свою вину, – ніби то йому щоразу бракло мужьської снаги рівно настільки, аби остаточно підштовхнути заклонуте дитинча провратися на світ») [3]. Марія оцінює власне життя як суцільне страждання («От вам і всенький жіноцький вік – не встигаєш оханутися, аж уже й дочка на виданні, а ти вже – бабою, дарма що й тобі брови ще не злиняли, – гов, люди, а де ж моє життя, в яку ополонку провалилося за щоденним поранням-шпортанням, хата-поле-город-кури-гуси-свині-корови, дитячі хвороби, ниючі надвечір крижі») [3].

Образ матері Марії викликає асоціації з архетипом Великої Матері. В їхніх долях багато спільного. По-перше, Україна-мати і Велика Мати асоціюються з порятунком і захистом. Мати Марія теж намагалася бути такою. По-друге, вони є носіями магічного авторитету жіночого первня. Але є те темне, що поїдає кожен із образів – усі вони втрачають своїх дітей. До речі, нинішня геополітична ситуація в Україні і світі підтверджує втрату чоловічого гендеру.

Отже, юнгівський архетип дає можливість інтерпретувати колективне несвідоме як засторогу. О. Забужко вибудовує образ матері Марії як заперечення токсичної аморальності – вказує на материнство як символ вічних духовних цінностей.

Висновки. Психоаналітична інтерпретація повісті О. Забужко дала можливість віднайти нові смисли «Казки про калинову сопілку». Виявлено, що ідеї З. Фрейда та К. Г. Юнга допомагають зрозуміти поведінку Ганни та її матері Марії. Установлено, що в діях Ганни, яка розкривалася у вчинках, взаєминах із членами родини, конфліктних ситуаціях, снах, домінує несвідоме, що й призводить до гріховних вчинків. Гріховність письменниці зображує як засторогу і спрямовує в русло екстравертності. Образ матері Марії, який ми інтерпретували юнгівськими засобами, є антиподом до абсолютного типу жінки – символу жінки-матріарха, яка народжує дітей у коханні й повазі, є взірцем праведного й боголюбивого життя. Градація образу матері – архетипу Великої Матері – образу України-матері універсально актуальність твору, а відтак вимагає від кожної української жінки материнської самопосвяти власній сім'ї і своїй великій родині – Нації.

Abstract. The article is devoted to the psychoanalytical interpretation of O. Zabuzhko's Tales of the Viburnum Pipe. It has been established that the ideas of Z. Freud and K. G. Jung provide an opportunity to understand the behavior of the main character Hanna and her mother – Maria. It is revealed that the unconscious nature of Anna's actions gives rise to sinfulness, and the writer presents the image of Mary's mother as a warning. The gradation of the images of Mother Mary – the archetype of the Great Mother – the mother of Ukraine, has been developed. This confirms the relevance and significance of the work, rich in meanings.

Key words: psychoanalysis, model of psyche (according to Z. Freud), Electra complex, unconscious, archetype.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Просалова В. А. Методичні поради до вивчення курсу «теорія літератури (ідеї, концепції, школи)» для здобувачів ОП «Українська мова та література» СО «Магістр». Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 52 с.
2. Забужко О. С. Казка про калинову сопілку: повість. Київ: Факт, 2000. 82 с. URL: <https://www.ukr-lib.com.ua/books/printit.php?tid=3288>
3. Анастасьєва Д. С. Інтертекстуальні зв'язки «Казки про калинову сопілку» Оксани Забужко. *Вісник Донецького національного університету. Серія Б. Гуманітарні науки*. Донецьк, 2011. Вип. 1. С. 13–18.
4. Радько Г. Архетипи та екзистенціали в «Казці про калинову сопілку» Оксани Забужко. *Філологічні семінари*. 2013. Вип. 16. С. 263–269.
5. Ференц Н. С. Сучасні методологічні засади літературознавства: навчально-методичний посібник для студентів філологічного факультету; упоряд. О. М. Чижмар; відповід. за вип. В. В. Барчан. Ужгород: Гражда, 2021. 140 с.

6. Мхитарян О. Д., Яременко С. А. Специфіка художнього моделювання образів-антиподів у «Казці про калинову сопілку» О. Забужко. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Філологічні науки (літературознавство)*. Миколаїв, 2015. Вип. 1(15). С. 101–104.
7. Багрий Я. Т. Психодіагностика: навч. посіб. Київ: ДП «Вид. дім “Персонал”», 2016. 138 с.
8. Усатенко Л. Трагізм долі двох сестер у повісті «Казка про калинову сопілку» Оксани Забужко. *Наука. Освіта. Молодь*. 2019. № 3. С. 135–138.

УДК 811.111'373.2'255.4

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З НУМЕРАЛЬНИМ КОМПОНЕНТОМ

В. О. Павлова, Н. В. Стрюк

Анотація. Статтю присвячено дослідженню семантичних особливостей англійськомовних фразеологічних одиниць з нумеральним компонентом. Актуальність обраної теми зумовлена потребою в ґрунтовному аналізі особливостей фразеологізмів з нумеральним компонентом у сучасній англійській мові. У науковій розвідці розглянуто основні підходи до тлумачення поняття фразеологічної одиниці, з'ясовано місце нумеральних фразеологізмів у системі фразеологічних одиниць, визначено три тематичні групи фразеологізмів з нумеральним компонентом, проаналізовано використання числових компонентів у досліджуваних одиницях.

Ключові слова: фразеологічна одиниця, нумеральний компонент, семантика.

Вступні зауваження. Мова являє собою систему знаків, що використовується для комунікації та пізнання. Виконуючи різні функції, вона є засобом передачі і зберігання знань та людського досвіду. Національно-культурні чинники: умови життя народу, менталітет, особливості культури, своєрідність мовного розвитку – відображаються у мові. Суспільний характер мови визначає її кумулятивну функцію, тобто здатність вбирати в себе та зберігати інформацію. Національна своєрідність культури знаходить своє вираження особливо яскраво на фразеологічному рівні мови. Числа з давніх-давен були тісно пов'язані з життєдіяльністю людей. Відображаючи мудрість і мистецтво народів, числівники є важливим компонентом у картині світу, тому що в будь-якій мові є певна кількість фразеологізмів із числами.

Дослідження фразеологізмів має важливе місце в сучасній лінгвістиці. Так, синтаксичну структуру фразеологічних одиниць студіює Б. Брюнінг [1], особливості структури та семантики ідіом досліджує К. Фелбаум [2], фразеологізмат на позначення простору присвячені праці Н. Венжинович [3], фразеологічні одиниці, які характеризують людину, аналізує І. Гарбера [4], фразеологізми з онімним компонентом виступають предметом наукових розвідок Ю. Ковалюка [5], І. Запужляк досліджує фразеологізми з компонентом на позначення неживої природи в зіставному аспекті [6]. Водночас ще є багато питань у галузі фразеології, які і досі залишаються дискусійними і, звичайно, потребують подальшого вивчення. Актуальність цієї статті зумовлена потребою в ґрунтовному дослідженні особливостей англійськомовних фразеологізмів з нумеральним компонентом.

Мета роботи полягає у визначенні та аналізі особливостей семантики фразеологізмів з нумеральним компонентом в англійській мові. Досягнення мети стає можливим за умови вирішення таких завдань: розглянути основні підходи до трактування поняття фразеологічної одиниці; з'ясувати місце нумеральних фразеологізмів у системі фразеологічних одиниць; дослідити особливості семантики англійськомовних фразеологічних одиниць з нумеральним компонентом.

Об'єктом дослідження є англійськомовні фразеологічні одиниці з нумеральним компонентом. Предметом дослідження виступають семантичні особливості фразеологічних одиниць з нумеральним компонентом в англійській мові. Матеріалом дослідження слугують 103 англійськомовні фразеологічні одиниці з нумеральним компонентом, отримані методом суцільної вибірки з лексикографічних джерел.

Мета та завдання, окреслені в роботі, а також специфіка об'єкта дослідження зумовили використання таких методів та прийомів лінгвістичного аналізу: описовий метод для пояснення особливостей будови досліджуваних фразеологічних одиниць; аналіз наукової літератури для